

Jan Holub, Sociální demokracie v politickém životě Československa v letech 1918-1920, Bakalářská práce FF UK, Praha 2008, 87 str.

Předkládaná bakalářská práce se věnuje velmi složité tématice, z hlediska existence českých politických stran v meziválečném období patrně jedné z nejsložitějších. V podmínkách nově vzniklého státu se vnitřně transformovaly všechny politické strany, ovšem vření v sociální demokracii a také jeho následky byly snad nejintenzivnější. Autor si před sebe položil tedy úkol velmi složitý, a to jak z hlediska heuristického, tak interpretačního. Ve snaze po jistém badatelském zjednodušení či užším vymezení tématu se pak zaměřil především na práci s programovými prohlášeními sociální demokracie a také s tiskem. Tento přístup je patrně možný, ovšem pak by to chtělo dostát mu plně a také reflektovat takové těžiště v názvu a koncepci celé práce. Mám pocit, že tak daleko ale autor nedošel, a proto jeho text do značné míry klouže po povrchu, a to jak faktograficky, tak analyticky.

V úvodu práce postrádám standardní rozbor pramenů a literatury, a nejde z mé strany jen o výtku formální. Domnívám se, že právě při hodnocení studovaných pramenů a literatury by autor byl sám donucen položit si některé otázky. Zároveň mi není při pohledu na soupis v závěru práce jasné, dle čeho svou heuristiku řídil. Jedná se o práci bakalářskou, tak je patrně možno pominout archivní prameny, v tom by problém tedy nebyl. Ale vření v sociální demokracii, které vyústilo mj. ve vznik komunistické strany, není žádným novým badatelským tématem, marxistická historiografie mu věnovala z pochopitelných důvodů dost pozornosti, a po roce 1989 problematiku zpracovávali jak starší badatelé, tak mladí historici. Ovšem ani v meziválečném období neušlo toto téma pozornosti. Za základní heuristický nedostatek považuji ignoranci skvělého Peroutkova Budování státu a pak řady studií, které problematice věnoval především Zdeněk Kárník. Pozornosti jistě neměl uniknout alespoň 28. říjen z pera Františka Soukupa, či Šolleho edice korespondence Masaryka a Beneše v době pařížské mírové konference. Inspiraci by jistě přinesly třeba i práce autorových kolegů – např. diplomová práce L. Šlehofera o Gustavu Habrmanovi či J. Nohy o Rudolfu Bechyněm. Také Protokoly ze schůzí vlád by přispěly k poznání sociálně demokratického vládního angažmá. Autorovu práci s tiskem je pak třeba naopak hodnotit jako pozitivní přínos.

Bakalářská práce je rozčleněna do tří kapitol, a to na čistě chronologickém principu. Tento přístup je zajisté přijatelný, ovšem vnitřní členění kapitol by chtělo ještě promyslet a vyprecizovat tak, aby své místo našlo vládní působení, ideové diskuse, stranický tisk i vnitřní vření ve straně jako takové. Z výtek formálního rázu je třeba poukázat na existenci řady hrubých chyb v textu.

Text samotný vybízí z řadě zamyšlení, vyvolává otázky, které by měl autor reflektovat alespoň při obhajobě. Na tomto místě zmíním pouze některé: přechod z opozičního působení do státoporné role byl problémem nejen pro sociální demokracii, ale také pro řadu jiných politických stran po vzniku republiky. Byl to problém změny celého politického klimatu a přijetí odpovědnosti za vlastní budoucnost. Pozitivním specifikem našeho převratu v roce 1918 bylo prosazení řady sociálních opatření občanskými stranami, které se s nimi třeba neztotožnily, ale v rámci snahy předejít revoluci je prozíravě považovaly za menší zlo. Jak se s tím soc. dem. vyrovnávala?, to přece jen nezapadalo úplně do ideologických schematismů, ve kterých se pohybovala. Další otázkou je, zda jde upevňovat národní cíl, národní revoluci a souběžně provádět ráznou třídní politiku, třídní nepřátelství, a tím logicky rozbít jednotu národa. Probíhala o této otázce nějaká odpovědná vnitřní diskuse ve straně? V textu je cosi naznačeno, ale bez příslušných konsekvencí. Hovoří-li se stále o straně dělnické, jakou roli tedy zde hráli intelektuálové? Příklad F.M.Bartoše rozhodně nemůže být považován za typický pro působení intelektuálů v soc. dem.

Nedá mi to, a dovolím si k textu ještě pár upřesnění, či doplnění. Časová souslednost jednání o otázce jednotné socialistické strany v první polovině roku 1918 je v textu nelogická. Minimální pozornost je věnována účasti v první vládě, pokud se nemýlím, tak se nedozvíme ani soc. dem. resorty, ani první ministry. Poměrně značná pozornost je však věnována ministru financí Rašínovi s tím, že výtky jemu adresovaná nejsou autorem nijak komentovány. Neodpustím si tedy určité poznámky: Rašín ve svém prvním ministerském působení byl obdivuhodným ministrem a po desítkách let je třeba dát mu v mnohém zapravdu. Pro své odmítání mrhat státními prostředky se stával oblíbeným terčem všech možných útoků, jednalo se o osobnost nakonec až symbolickou, což ho ve svém důsledku stálo život. Působení anarchisty Vrbenského v resortu zásobování příliš kladně hodnotit nelze. Považuji za nesporné, že v období první světové války ve snaze udržet stát funkční a obyvatelstvo v klidu došlo k výrazné ingerenci státu do ekonomického i sociálního života. Otázkou, na níž však v textu nenajdeme odpověď, je to, zda sociální demokraté chtěli zachovat tato válečná opatření a nebo v co je chtěli transformovat v době míru. A pokud se týká např. zdanění válečných zbohatlíků, tak málokterý sociální demokrat mohl být tak vášnivým zastáncem tohoto opatření, jako právě pravicový ministr Rašín. Na závěr si dovolím polemizovat s autorovou rekapitulující tezí, že následky rozkolu sociální demokracie v politické oblasti byly krátkodobé. Patně nejpodstatnější následek je existence komunistické strany, následek, který trvá dodnes.

I přes všechny výše uvedené výhrady doporučuji bakalářskou práci Jana Holuba k obhajobě.

14. 8. 2008